

เศรษฐศาสตร์การจัดการ Managerial Economics

แนวคิด ทฤษฎี วิธีการ และกรณีศึกษา
ที่ช่วยในการวิเคราะห์ วางแผน
และตัดสินใจทางธุรกิจ

ดร. เอกอรุณ อวนสกุล

เศรษฐศาสตร์การจัดการ (Managerial Economics)

โดย ดร. เอกอรุณ อวนสกุล

สงวนลิขสิทธิ์ในประเทศไทยตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ © พ.ศ. 2556 โดย ดร. เอกอรุณ อวนสกุล
ห้ามคัดลอก ลอกเลียน ดัดแปลง ทำซ้ำ จัดพิมพ์ หรือกระทำการอื่นใด โดยวิธีการใดๆ ในรูปแบบใดๆ
ไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ เพื่อเผยแพร่ในสื่อทุกประเภท หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ
นอกจากจะได้รับอนุญาต

ข้อมูลทางบรรณนุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

เอกอรุณ อวนสกุล.

เศรษฐศาสตร์การจัดการ - Managerial Economics. --กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2556.

1. เศรษฐศาสตร์การบริหาร. 2. เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม. 3. การจัดการธุรกิจ -- การตัดสินใจ.

I. ชื่อเรื่อง.

338.5

ISBN(e-book) : 978-616-08-1279-0

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย

บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
SE-EDUCATION PUBLIC COMPANY LIMITED

อาคารทีซีไอเอฟ ทาวเวอร์ ชั้น 19 เลขที่ 1858/87-90 ถนนบางนา-ตราด แขวงบางนา
เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260 โทรศัพท์ 0-2739-8000

[หากมีคำแนะนำหรือติชม สามารถติดต่อได้ที่ comment@se-ed.com]

คำนำ

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ (Managerial Economics) สำหรับหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาเศรษฐศาสตร์ และสาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต เพื่อให้นักศึกษาได้มีหนังสือไว้ใช้เป็นตำราเรียนสำหรับศึกษารายละเอียดและอ้างอิงในการเรียนการสอน เนื่องจากปัจจุบันยังมีตำราเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการที่เป็นภาษาไทยค่อนข้างจำกัดมาก

จากการที่ได้มีโอกาสสอนรายวิชานี้ให้กับนักศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยหลายแห่ง จึงต้องศึกษาทบทวนและค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือตำราทั้งของไทยและต่างประเทศ ทำให้พบว่าตำราหลายเล่มยังขาดกรณีศึกษาที่เน้นการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีและวิธีการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ในกระบวนการตัดสินใจทางธุรกิจ รวมทั้งบทที่กล่าวด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ยอดขายที่เป็นจุดคุ้มทุนทางธุรกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างยอดขายกับกำไร และเทคนิคการตั้งราคา ซึ่งทั้งสองเป็นหัวข้อสำคัญในการตัดสินใจทางธุรกิจ แต่มักไม่พบรวมอยู่ในตำราเศรษฐศาสตร์การจัดการทั่วไป

ผู้เขียนจึงได้ศึกษาและเรียบเรียงรวมไว้ในตำราเล่มนี้ด้วย เพื่อมุ่งหวังให้ก่อประโยชน์สูงสุดโดยตรงต่อนักศึกษาต่อไป

หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะกับการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาเศรษฐศาสตร์และสาขาบริหารธุรกิจ ซึ่งผู้ศึกษาควรต้องมีความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานบ้าง รวมทั้งเหมาะสำหรับอาจารย์ผู้สอนสามารถใช้เป็นคู่มือประกอบการสอนได้ เนื่องจากมีแบบฝึกหัดท้ายบท พร้อมคำตอบ และกรณีศึกษาต่างๆ ที่สามารถมอบหมายงานให้นักศึกษาฝึกฝนเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะได้เป็นอย่างดี

ดร. เอกอรุณ อวนสกุล

สารบัญ

❖ ภาคที่ 1 แนะนำวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ ❖

บทที่ 1	ขอบเขตและวิธีการของวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ	11
	1.1 ความสัมพันธ์ของเศรษฐศาสตร์การจัดการกับสาขาวิชาการต่างๆ	12
	1.2 ทำไร : แนวคิดหลักของการจัดการธุรกิจ	15
	1.3 การใช้แบบจำลองเพื่อค้นหาแนวทางการตัดสินใจที่เหมาะสม	18
	1.4 ประโยชน์ของวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ	19
บทที่ 2	แนวคิดพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในเศรษฐศาสตร์การจัดการ	21
	2.1 หลักตรรกะเพิ่ม : การเพิ่มขึ้นของรายได้/ต้นทุน (Incremental Reasoning)	21
	2.2 ค่าเสียโอกาส	25
	2.3 ผลตอบแทนต่อต้นทุนของปัจจัยคงที่และทำไร	30
	2.4 ปัจจัยเวลาที่กระทบต่อต้นทุนและรายได้	34
	2.5 การลดน้อยถอยลงและความเท่ากันของผลผลิตเพิ่ม	35
	2.6 มูลค่าของเงินอันเนื่องมาจากเวลา	41
	2.7 การจัดทำกรณีศึกษา	42
	แบบฝึกหัด	45
	กรณีศึกษา	49

❖ ภาคที่ 2 การวิเคราะห์อุปสงค์ และปัจจัยแวดล้อม ทางเศรษฐกิจที่กระทบต่อธุรกิจ ❖

บทที่ 3	การวิเคราะห์อุปสงค์	59
	3.1 แนวคิดพื้นฐานของการวิเคราะห์อุปสงค์	60
	3.2 การคาดคะเนสมการอุปสงค์	71
	3.3 สมการอุปสงค์ภายใต้โครงสร้างตลาดต่างๆ	78
	3.4 ปัจจัยกระทบอื่นๆ ต่ออุปสงค์และความยืดหยุ่นของการเสนอซื้อ	79
	3.5 ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	81
	3.6 แนวคิดทางจิตวิทยาและสังคมวิทยาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภค	82
	แบบฝึกหัด	84
บทที่ 4	การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่กระทบต่อธุรกิจ	87
	4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทั่วไปทางธุรกิจ	87
	4.2 การพยากรณ์อุปสงค์ของอุตสาหกรรมและศักยภาพ	94
	กรณีศึกษา	104

❖ ภาคที่ 3 การวิเคราะห์การผลิต ต้นทุน และการวางแผนการผลิต ❖

บทที่ 5	การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและกำไร	111
	5.1 ค่าใช้จ่ายผันแปร ค่าใช้จ่ายคงที่ และค่าใช้จ่ายประเภทอื่นๆ	111
	5.2 การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนในการผลิตโดยใช้แผนภาพจุดคุ้มทุน	122
	5.3 การวิเคราะห์ยอดขายและกำไร	129
	5.4 การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและการวิเคราะห์ยอดขายและกำไร เมื่อความสัมพันธ์เป็นฟังก์ชันเส้นโค้ง	132
	5.5 การใช้พีชคณิตในการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและกำไร	134
	แบบฝึกหัด	140

บทที่ 6	การวิเคราะห์การผลิตและต้นทุนการผลิต	145
6.1	สมการการผลิต	145
6.2	การผลิตที่ใช้ปัจจัยผันแปรเดียว	147
6.3	การผลิตที่ใช้ปัจจัยผันแปรสองปัจจัย	150
6.4	กฎว่าด้วยการผันแปรของสัดส่วนปัจจัยการผลิต การลดลงของผลตอบแทนต่อขนาด และเส้นทางการขยายการผลิต	155
6.5	สมการต้นทุนการผลิตระยะสั้น	157
6.6	สมการต้นทุนการผลิตระยะยาว	160
6.7	การคาดคะเนสมการต้นทุนการผลิต	164
บทที่ 7	การใช้เทคนิคโปรแกรมเส้นตรงในการวางแผนการผลิต	169
7.1	แนวคิดการวิเคราะห์หาส่วนผสมการผลิตที่เหมาะสม	169
7.2	การใช้โปรแกรมเส้นตรงในการวิเคราะห์หาส่วนผสมการผลิตที่เหมาะสมสูงสุด	175
7.3	การวิเคราะห์ความอ่อนไหว	186
7.4	การหาส่วนผสมของปัจจัยการผลิตที่ใช้ต้นทุนต่ำสุด	190
	แบบฝึกหัด	196
	กรณีศึกษา	198

❖ ภาคที่ 4 การตั้งราคา ❖

บทที่ 8	การตั้งราคา	225
8.1	ทฤษฎีราคาในมุมมองของผู้ผลิต	225
8.2	การประยุกต์หลักทฤษฎีราคาเพิ่มในการตั้งราคา	239
8.3	ข้อเสนอแนะเฉพาะเกี่ยวกับการตั้งราคา	242
8.4	การจัดส่วนผสมการตลาดที่เหมาะสม (Optimum "Marketing Mix": Product, Promotion, Price)	246
8.5	กระบวนการตั้งราคา	249

บทที่ 9	หัวข้อสำคัญเกี่ยวกับการตั้งราคา.....	253
9.1	การตั้งราคาสินค้าแตกต่างกัน	253
9.2	การตั้งราคาในช่วงที่มีปริมาณความต้องการใช้สูง (Peak-Load Pricing)	259
9.3	การควบคุมอัตราค่าใช้สินค้าและบริการสาธารณูปโภค	266
9.4	การตั้งราคาสินค้าหลายชนิด (Multi-Product Pricing)	270
9.5	ราคาโอน (Transfer Pricing)	274
	แบบฝึกหัด	283
	กรณีศึกษา	288

❖ ภาคที่ 5 เศรษฐศาสตร์การจัดการในองค์กร ที่ไม่แสวงหากำไรสูงสุด ❖

บทที่ 10	การวิเคราะห์โครงการลงทุนและประสิทธิผลของต้นทุน	307
10.1	การคาดคะเนอุปสงค์และการประเมินมูลค่ารายได้	308
10.2	ปริมาณการผลิต ต้นทุน และประสิทธิผลของต้นทุน	314
10.3	ราคา ค่าธรรมเนียม และเงินอุดหนุน	316
10.4	การวิเคราะห์รายได้และต้นทุน	323
10.5	การวิเคราะห์โครงการ กรณีที่มีหลายวัตถุประสงค์ และการตัดสินใจแบบกลุ่ม	328
บรรณานุกรม	330

ขอบเขตและวิธีการของวิชา เศรษฐศาสตร์การจัดการ

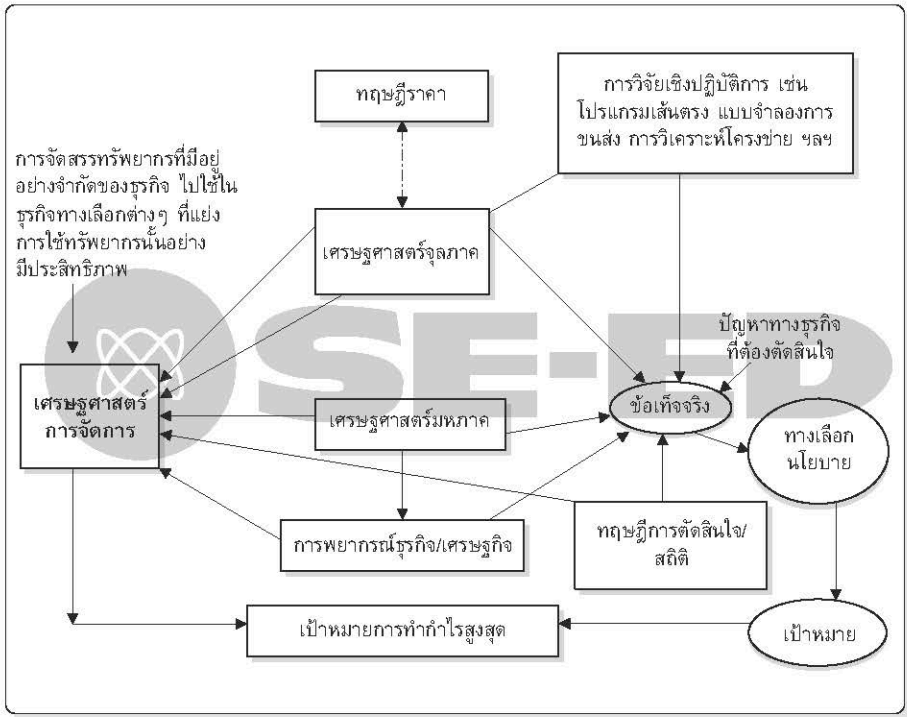
วิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ (Managerial Economics) คือ วิชาที่ว่าด้วยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ในกระบวนการตัดสินใจของผู้บริหาร โดยเชื่อมโยงภาคทฤษฎีเข้ากับภาคปฏิบัติในกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา แยกแยะ รวบรวม วิเคราะห์ จัดระบบความสัมพันธ์ของข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบทางเลือกต่างๆ ในทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด วิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการบางครั้งเรียกว่า **วิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ (Business Economics)** ซึ่งเน้นการดำเนินธุรกิจเอกชนที่มุ่งหวังผลกำไร แม้โดยข้อเท็จจริงจะมีขอบเขตการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ครอบคลุมรวมถึงองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ไม่หวังผลกำไรด้วย

ด้วยเหตุที่เศรษฐศาสตร์คือวิชาที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัด ไปใช้ในทางเลือกต่างๆ ที่แย่งการใช้ทรัพยากรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ที่มีไม่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในทำนองคล้ายคลึงกัน จึงกล่าวได้ว่าเศรษฐศาสตร์การจัดการคือ วิชาที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรการผลิตจำกัดที่หน่วยงาน องค์กร หรือธุรกิจเอกชนมีอยู่ในขณะเวลาหนึ่งๆ นั้น ไปใช้ในการดำเนินกิจการด้านต่างๆ ในลักษณะที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนรวมสูงสุด นั่นคือ เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากหลายๆ ทางเลือก หรือกิจกรรมที่แย่งการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดนั้น

เนื่องจากเศรษฐศาสตร์การจัดการมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ผลลัพธ์ในทางปฏิบัติ จึงต้องอาศัยหลักทฤษฎีและการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ผลเชิงปริมาณทางเศรษฐศาสตร์เพื่อช่วยในกระบวนการตัดสินใจ ถ้าหากอุปมาอุปไมยความสัมพันธ์ระหว่างวิชาวิศวกรรมศาสตร์กับฟิสิกส์ หรือแพทยศาสตร์กับชีววิทยา ซึ่งพัฒนาการความก้าวหน้าของ

ทั้งสองสาขาวิชาชีพจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในวิชาฟิสิกส์และชีววิทยาเป็นวิชาพื้นฐานสำคัญ จึงกล่าวในทำนองเดียวกันได้ว่า การเป็นนักเศรษฐศาสตร์การจัดการที่ดีหรือผู้บริหารหน่วยงานองค์กรธุรกิจที่ดี จำต้องอาศัยวิชาความรู้ความเข้าใจทั้งทฤษฎีเศรษฐศาสตร์และการจัดการต่างๆ เป็นวิชาพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพ

1.1 ความสัมพันธ์ของเศรษฐศาสตร์การจัดการกับสาขาวิชาต่างๆ

รูปที่ 1.1 ความสัมพันธ์ของสาขาวิชาต่างๆ กับเศรษฐศาสตร์การจัดการ

เศรษฐศาสตร์การจัดการมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับวิชาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics Theory) เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics Theory) สถิติ (Statistics) ทฤษฎีว่าด้วยการตัดสินใจ (Theory of Decision-Making) และการวิจัยเพื่อการปฏิบัติ (Operations Research) นักเศรษฐศาสตร์การจัดการที่ได้รับการฝึกฝนอบรมเป็นอย่างดี จะสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีและวิธีการของแต่ละวิชาดังกล่าวร่วมกันในกระบวนการแก้ไขปัญหาการจัดการทางธุรกิจได้

1.1.1 ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค

แนวคิดและเครื่องมือการวิเคราะห์ที่สำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ กล่าวได้ว่ามีที่มาจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค หรือบางครั้งเรียกว่าทฤษฎีราคา (Price Theory) ประกอบด้วย ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ (Demand Elasticity) ต้นทุนเพิ่ม (Marginal Cost) ต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Costs) ต้นทุนระยะสั้นและระยะยาว โครงสร้างตลาด (Market Structures) แบบจำลองปัจจัยการผลิตที่ใช้ต้นทุนต่ำสุด และแบบจำลองการผลิตที่ได้กำไรสูงสุด เป็นต้น ในบทที่ 2 จะอธิบายโดยละเอียดถึงแนวคิดพื้นฐานสำคัญของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาคที่สามารถประยุกต์ใช้ในกระบวนการตัดสินใจเชิงจัดการขององค์กรธุรกิจ แนวคิดพื้นฐานเหล่านี้เป็นที่มาของเครื่องมือการวิเคราะห์ ดังอธิบายรายละเอียดในบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.1.2 ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาค

เศรษฐศาสตร์มหภาคเป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาการทำงานของระบบเศรษฐกิจโดยรวม และผลกระทบของนโยบายเศรษฐกิจต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมส่วนรวมของประเทศ ในขณะที่เศรษฐศาสตร์จุลภาคเน้นศึกษาพฤติกรรมและการตัดสินใจของปัจเจกบุคคล เศรษฐศาสตร์มหภาคจะเน้นผลรวมของพฤติกรรมและการตัดสินใจของปัจเจกบุคคลโดยรวมที่มีต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม เศรษฐศาสตร์มหภาคจึงเน้นศึกษาประเด็นปัญหาหรือพฤติกรรมของตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคต่างๆ ที่สำคัญ อาทิเช่น รายได้ประชาชาติ (National Income) มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) การว่างงาน (Unemployment) อัตราเงินเฟ้อ (Inflation Rate) ดุลการชำระเงิน (Balance of Payment) การขาดดุลการค้า (Trade Deficit) อัตราภาษีนำเข้า (Tariff Rates) การบริโภค การออม การลงทุนโดยรวม และปัจจัยกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคต่างๆ เหล่านี้

หลักการและวิธีการของวิชาเศรษฐศาสตร์มหภาคที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในกระบวนการบริหารจัดการธุรกิจ ได้แก่ การนำเอาวิธีการและ/หรือการใช้ผลการพยากรณ์ตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคสำคัญที่กล่าวข้างต้น ในการประเมินสถานการณ์ทางเศรษฐกิจส่วนรวมที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจหรือแนวโน้มการค้า/การลงทุนของหน่วยงานหรือองค์กรในอนาคต ตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ อัตราการว่างงาน อัตราดอกเบี้ย และอัตราภาษีรายได้ ฯลฯ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรเหล่านี้จะเป็นเครื่องชี้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของรายได้และอำนาจซื้อที่แท้จริงของผู้บริโภค อันจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์และอุปทานของสินค้า รวมทั้งผลกระทบประกอบธุรกิจของหน่วยงานและองค์กร เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจมหภาคเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยแวดล้อมสำคัญที่เป็นได้ทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อการดำเนินธุรกิจที่หน่วยงานและองค์กรจะต้องคำนึงถึงและติดตามอย่างใกล้ชิด การดำเนินธุรกิจจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไร ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์และปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศและของโลก อนึ่ง การวิเคราะห์และการพยากรณ์สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและธุรกิจ อธิบายไว้ในบทที่ 4 : การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่กระทบต่อธุรกิจ

1.1.3 สถิติ

หลักทฤษฎีและวิธีการทางสถิติ มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อเศรษฐศาสตร์การจัดการ ดังนี้

1. **ช่วยในการทดสอบนัยสำคัญของทฤษฎีกับข้อมูลและข้อเท็จจริงที่สังเกตเห็นในโลกแห่งความเป็นจริง** เนื่องทฤษฎีเศรษฐศาสตร์โดยเฉพาะเศรษฐศาสตร์จุลภาค ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของเศรษฐศาสตร์การจัดการนั้น ได้พัฒนาขึ้นจากการใช้เหตุผลเชิงตรรกวิทยา (Deductive Reasoning) ดังนั้น หลักการ เหตุผล และผลการทำนายของทฤษฎี จะได้รับการยอมรับก็ต่อเมื่อได้ผ่านการตรวจสอบนัยความสอดคล้องกับข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เก็บรวบรวมขึ้น และผ่านการทดสอบนัยสำคัญด้วยวิธีการทางสถิติที่ถูกต้องเท่านั้น

2. **ช่วยให้ผู้บริหารจัดการองค์กร มีเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อช่วยในกระบวนการตัดสินใจที่เป็นรูปธรรม** เช่น การหาค่าความยืดหยุ่นจากสมการการผลิตด้วยเทคนิคสมการพหุคูณถดถอยกำลังสองน้อยที่สุด (Least Square Regression Technique) การหาค่าส่วนผสมการผลิต (ผลผลิต) เหมาะสมสูงสุด (Optimal Output Mix) หรือค่าส่วนผสมการใช้จ่ายการผลิตที่ให้ต้นทุนต่ำสุด (Least-Cost Input Combination) จากแบบจำลองเชิงเส้นตรง (Linear Programming) ฯลฯ จึงจำเป็นต้องทราบค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตกับผลผลิตก่อน ซึ่งวิธีการทางสถิติจะสามารถช่วยคำนวณค่าได้

1.1.4 ทฤษฎีการตัดสินใจ

จุดอ่อนของทฤษฎีและเครื่องมือวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ มุ่งเป้าหมายเดียวคือการทำให้กำไรสูงสุดของธุรกิจ หรือการได้รับความพึงพอใจสูงสุดจากการบริโภคสินค้าของผู้บริโภค อีกทั้งตัวทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เองพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของข้อสมมติภายใต้ความแน่นอนของผลลัพธ์ และการมีข้อมูลความรู้ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ประกอบในการตัดสินใจ ซึ่งข้อสมมติทั้ง 2 ประการดังกล่าวพบว่ามักไม่เป็นจริงในทางปฏิบัติ ในทางตรงกันข้าม ทฤษฎีการตัดสินใจเป็นทฤษฎีที่ตระหนักถึงความหลากหลายของเป้าหมายร่วมหลายอย่างของธุรกิจ ความไม่แน่นอนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง และมีวัตถุประสงค์ที่เน้นการค้นหาแนวทางการดำเนินงานขององค์กรที่เหมาะสม มากกว่าที่จะทำให้ได้รับกำไร “สูงสุด” เพียงประการเดียว

ทฤษฎีการตัดสินใจจะเน้นการค้นหาแนวทางตัดสินใจที่คำนึงถึงปัจจัยความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับผลลัพธ์ รวมทั้งคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการรวบรวมและประเมินผลข้อมูล ปัญหาการสื่อสารและความจำเป็นในการต้องประนีประนอมระหว่างความคิดเห็นและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันระหว่างบุคคลที่มีหลากหลายในองค์กร ทั้งนี้การวิเคราะห์จะรวมพิจารณาถึงปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมวิทยาที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจรวมไว้ด้วย

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์และทฤษฎีการตัดสินใจดูเสมือนมีความขัดแย้งกัน และต่างตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อสมมติที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์น่าจะช่วยให้ได้มาซึ่งแนวทางการตัดสินใจที่ง่ายกว่า แม้คำตอบที่ได้อาจไม่ใช่คำตอบที่ดีที่สุดทุกครั้งและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงเสมอไป แต่อย่างน้อย

ผลการทำนายของทฤษฎี สามารถช่วยชี้แนวโน้มของทิศทางของการตัดสินใจที่ น่าจะเป็นทางเลือกที่เหมาะสมสูงสุดได้ สิ่งหนึ่งที่ต้องยอมรับกันคือ แม้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สามารถประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจเชิงธุรกิจได้ง่าย และสะดวกในสถานการณ์ที่เป็นปกติ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมาก และมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ แต่ภายใต้สถานการณ์ที่ปัญหามีความสลับซับซ้อน องค์การมีเป้าหมายหลากหลาย และมีความไม่แน่นอนสูง ความสามารถในการวิเคราะห์และความแม่นยำในการพยากรณ์ย่อมจะต้องลดลงตามส่วนบ้างไม่มากก็น้อย

1.1.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างโมเดลเพื่อช่วยในการวิเคราะห์และค้นหาทางเลือกที่เหมาะสมสูงสุด (Optimum Solutions) เช่น กำไรสูงสุด หรือต้นทุนต่ำสุดในกระบวนการตัดสินใจทางธุรกิจ โดยเน้นการใช้เครื่องมือพยากรณ์เชิงคณิตศาสตร์หรือเทคนิคการวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบในเชิงปริมาณมากกว่า การใช้ความรู้สึกนึกคิดในการตัดสินใจที่ยังคงนิยมกระทำโดยผู้จัดการธุรกิจจำนวนหนึ่งในปัจจุบัน วิชานี้จึงมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ อันมีรากฐานสำคัญมาจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค ซึ่งใช้คณิตศาสตร์ในการวิเคราะห์มาก

นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ว่าคือ การทำงานวิจัยเป็นทีม ประกอบด้วยบุคลากรนักวิจัยที่มาจากสาขาวิชาหลากหลาย ทั้งนักวิทยาศาสตร์ นักสถิติ นักเศรษฐศาสตร์ และนักคณิตศาสตร์ โดยมีลักษณะเด่นคือ การเน้นใช้คณิตศาสตร์และการวิเคราะห์เชิงปริมาณในการวิจัยค้นหาคำตอบ ตัวอย่างของเครื่องมือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ อาทิเช่น แบบจำลองโปรแกรมเส้นตรง (Linear Programming : LP) แบบจำลองสินค้าคงเหลือ (Inventory Model) แบบจำลองการจัดคิว (Queuing Model) และทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Theory) หลักการที่ใช้ในการสร้างแบบจำลองเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับหลักการของแนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์จุลภาค ตัวอย่างเช่น แนวคิดในเรื่องประโยชน์เพิ่มหรือต้นทุนเพิ่มที่ใช้กันมานานในวงวิชาการทางเศรษฐศาสตร์ ได้มีการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแบบจำลองสินค้าคงเหลือ หรือแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่น่าเชื่อจนเป็นที่ประหลาดใจของนักเศรษฐศาสตร์ ระหว่างแบบจำลองการวางแผนเส้นตรงกับทฤษฎีการผลิตของเศรษฐศาสตร์จุลภาค เป็นต้น

1.2 กำไร : แนวคิดหลักของการจัดการธุรกิจ

การแสวงหากำไรสูงสุด (Profit Maximization) คือสมมติฐานหลักในการดำเนินธุรกิจทั่วไปเกือบทุกประเภท ส่วนเป้าหมายอื่น ๆ ถือเป็นรองและเป็นรองของรสนิยมของปัจเจกบุคคล บ่อยครั้งเป็นเรื่องที่ต้องทำตามเงื่อนไขของสังคม ซึ่งจะผันแปรไประหว่างบริษัทหรือระหว่างสังคมต่าง ๆ หรือภายใต้เงื่อนไขเวลาที่แตกต่างกันด้วย ความอยู่รอดของธุรกิจขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างกำไร กำไรจึงยังคงนับเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของธุรกิจ

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนการใช้การทำกำไรสูงสุดเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของการจัดการธุรกิจ เป็นผลมาจากความสะดวกในการวิเคราะห์และความสามารถในการหาค่าได้ในเชิงปริมาณ ผู้จัดการสามารถสร้างแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานข้อสมมติการทำกำไรสูงสุดเป็นเป้าหมายเดียวได้ง่ายกว่าการสร้างแบบ

จำลองที่พัฒนาเพื่อบรรลุหลายเป้าหมายในคราวเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหากเป้าหมายเหล่านั้นขัดแย้งกันในทางปฏิบัติ เช่น เป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในท้องถิ่นรอบข้างบริษัทเพื่อเพิ่มความสัมพันธ์กับชุมชน หรือเพื่อสร้างความมั่นใจในการให้บริการแก่ลูกค้าในชุมชน ฯลฯ ดังนั้น ในทางปฏิบัติทั่วไปเพื่อให้ได้แนวทางการตัดสินใจที่มีรูปธรรมและวัดผลได้ ในขั้นต้นผู้จัดการองค์กรธุรกิจจึงอาจจำเป็นต้องดำเนินการวิเคราะห์ โดยสมมติให้มีเพียงวัตถุประสงค์เดียวคือการแสวงหากำไรสูงสุดของธุรกิจ และเมื่อได้คำตอบที่น่าพอใจแล้ว จึงค่อยพิจารณาแนวทางการบรรลุเป้าหมายอื่นๆ ของธุรกิจเป็นลำดับถัดไป

1.2.1 ทฤษฎีว่าด้วยกำไร

ความยากลำบากประการหนึ่งในการอธิบายความหมายของกำไรคือ ไม่มีทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่สามารถอธิบายความหมายของกำไรได้โดยง่าย กำไรคือค่าสูงสุดที่เป็นผลมาจากอิทธิพลหรือปัจจัยหลายๆ ด้าน ดังนั้น จึงมีหลายทฤษฎีหรือหลายคำอธิบาย

ทฤษฎีที่ 1 อธิบายว่ากำไรคือ รางวัลที่ได้รับจากการดำเนินกิจการที่เสี่ยงหรือมีความไม่แน่นอนสูง ในโลกธุรกิจ ผู้ประกอบการจะไม่ยอมรับความเสี่ยงใดๆ ถ้าไม่มีผลตอบแทนต่อความเสี่ยงนั้น ยิ่งต้องเสี่ยงสูงมากเท่าไร กำไรยิ่งจะต้องสูงมากตามเท่านั้น จึงจะจูงใจให้ยอมลงทุนรับความเสี่ยงนั้น ด้วยเหตุนี้ เราจึงสามารถคาดเดาได้ว่าอุตสาหกรรมใดก็ตามที่มีความแปรปรวนสูงทางธุรกิจ หรือมีความไม่แน่นอนของการตลาดและจำหน่ายผลผลิต ก็คาดว่าจะมีอัตราผลตอบแทน (กำไร) สูงกว่าอุตสาหกรรมที่มีเสถียรภาพหรือมีความแน่นอนทางธุรกิจมากกว่า

ทฤษฎีที่ 2 อธิบายกำไรว่า เกิดจากโชคร้ายที่มักกับความไม่สมบูรณ์ของกลไกตลาดเสรี เช่น เกิดการเปลี่ยนแปลงในรสนิยมผู้บริโภค เทคโนโลยี นโยบายรัฐ หรือกฎระเบียบการค้า ฯลฯ ที่ไม่ได้เกิดจากการริเริ่มของธุรกิจหรือเกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดฝันนอกการควบคุมของธุรกิจ แต่ได้ก่อให้เกิดกำไรขึ้นแก่ธุรกิจ ถือเป็นโชคร้ายของธุรกิจ เพราะถ้ากลไกตลาดเสรีทำงานอย่างสมบูรณ์ กำไรส่วนเกินนี้จะไม่เกิดขึ้น (หรือถ้าเกิดก็ในระยะสั้นมากเท่านั้น) เพราะจะมีผู้ผลิตรายใหม่เข้าสู่ตลาดเพื่อฉกฉวยโอกาสทางกำไรที่มี หรือถ้ามีผู้ผลิตรายเดิมจะขยายการผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งในที่สุดราคาสินค้าจะถูกกดดันให้ลดลงและกำไรส่วนเกินจะหมดไปในที่สุด อย่างไรก็ตาม ในโลกแห่งความเป็นจริงซึ่งไม่มีระบบตลาดใดสามารถทำงานได้สมบูรณ์แบบร้อยเปอร์เซ็นต์ หรือถ้ามีก็ต้องใช้เวลาในการปรับตัวค่อนข้างนานนั้น การทำให้กำไรส่วนเกินหมดไปจึงอาจใช้เวลานาน กำไรที่เกิดขึ้นจึงถือได้ว่าเป็นโชคร้ายทางธุรกิจที่อาจเกิดขึ้นได้กับการดำเนินธุรกิจใดธุรกิจหนึ่ง

ทฤษฎีที่ 3 อธิบายกำไรว่า เกิดจากการดำเนินกิจการผูกขาด (Monopoly) กิจการผูกขาดจะจำกัดการเข้าสู่ตลาดของธุรกิจรายใหม่ จึงสามารถควบคุมปริมาณการผลิตสินค้าของทั้งอุตสาหกรรมได้ทั้งหมด รวมทั้งสามารถกำหนดราคาจำหน่ายสินค้าที่สูงกว่าราคาตลาดที่มีการแข่งขันได้

ทฤษฎีที่ 4 อธิบายกำไรว่า เกิดจากนวัตกรรม (Innovation) การพัฒนาสินค้าใหม่ เทคนิค กรรมวิธีการผลิตใหม่ หรือรูปแบบการตลาดของสินค้าใหม่ๆ ซึ่งผู้คิดค้นจะได้รับผลตอบแทนความสามารถดังกล่าว อย่างไรก็ตาม

ถ้าไรส่วนเกินจากการผูกขาดการเป็นเจ้าของสิทธิบัตรหรือสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมจะเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งเป็นการชั่วคราวเท่านั้น เพราะในที่สุดแล้วนวัตกรรมนั้นจะล้าสมัยไป และถูกแทนที่โดยนวัตกรรมใหม่ ๆ

อนึ่ง ทฤษฎีกำไรที่เกิดจากนวัตกรรมนั้นเปลี่ยนแปลงแนวคิดดั้งเดิมของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการวิเคราะห์ดุลยภาพแบบเชิงสถิต (Static Equilibrium Analysis) เพราะกำไรเกิดขึ้นจากเปลี่ยนแปลงดุลยภาพเดิมของตลาดไปสู่ดุลยภาพใหม่ที่เป็นผลมาจากนวัตกรรม ดังนั้น ทฤษฎีกำไรใดก็ตามที่ละเลยเรื่องนวัตกรรม จึงเป็นการละเลยหน้าที่สำคัญของกำไร ซึ่งคือรางวัลที่ให้การเปลี่ยนแปลง และเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการทดแทนกิจกรรมที่มีมูลค่าลดลงด้วยกิจกรรมที่มีมูลค่ามากขึ้น

1.2.2 เศรษฐศาสตร์การจัดการกับทางเลือกการใช้ทฤษฎีกำไร

ประเด็นหนึ่งที่เป็นความไม่สอดคล้องกันในศาสตร์ว่าด้วยเศรษฐศาสตร์การจัดการคือ ในขณะที่มีการใช้ข้อสมมติฐานการทำการกำไรสูงสุดของธุรกิจ แต่กลับพบว่าไม่มีหรือมีการนำทฤษฎีกำไรที่กล่าวข้างต้นมาใช้บ่อยนัก ดังที่กล่าวแล้ว กำไรที่เกิดขึ้นอาจเป็นผลมาจากผลตอบแทน รางวัลที่ได้รับจากการเผชิญกับการลงทุนที่มีความเสี่ยง หรือจากโชคและความล่าช้าในความสามารถในการกระจายเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้โดยทันทีของผู้ผลิต ผู้ค้ารายเดิม รายใหม่ หรือความไม่สมบูรณ์ของระบบตลาดที่ยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นทางเลือกของการเกิดกำไรที่นักเศรษฐศาสตร์การจัดการควรจะต้องนำมาใช้ประกอบในการพิจารณา อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติจริง การพิจารณาวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจนั้น ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้พิจารณากลับไปเกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิต อุปสงค์ความต้องการสินค้าของตลาด รายได้ และโครงสร้างของตลาดมากกว่าที่จะใช้ข้อมูลที่มาและทางเลือกการเกิดขึ้นของกำไรดังกล่าว โดยจะวัดหรือเปรียบเทียบรายได้เพิ่ม (Incremental Revenue) กับต้นทุนเพิ่ม (Incremental Costs) ซึ่งเป็นที่มาของกำไรเพิ่ม (Incremental Profits) จะวิเคราะห์ผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่ายคงที่และกำไรของทางเลือกที่ก่อให้เกิดกำไรนั้น อีกทั้งจะคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสผลตอบแทนสุทธิที่เกิดขึ้นในอนาคต หรือเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนการลงทุน (เป็นเครื่องชี้วัดกำไร) กับอัตราค่าเสียโอกาสของเงินลงทุน ฯลฯ ซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่มีวิธีการวิเคราะห์ใดที่กล่าวข้างต้นใช้ทฤษฎีกำไรอธิบายในการกระบวนการตัดสินใจ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงและไม่แน่นอน เช่น “Decision Theory”, “Decision Trees”, “Bayesian Statistics”, “Queuing Theory”, “Monte Carlo Method” และ “Markov Processes” ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ได้นำแนวคิดและวิธีใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจเชิงธุรกิจด้วย ในทำนองเดียวกัน จะเห็นว่ามีการนำแนวคิดและใช้ภาษาทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ในเอกสารตำราวิชาการของศาสตร์อื่นๆ เช่น ที่พบมากในตำราทางสถิติเพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ จะพบเห็นคำศัพท์ เช่น Incremental Cost, Incremental Gain, Marginal Utility, Opportunity Cost ฯลฯ และในทางกลับกัน จะพบว่ามีการนำแบบจำลองความน่าจะเป็นทางสถิติในตำราการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้จะให้ความสำคัญกับเทคนิควิเคราะห์การตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนเป็นอันดับรอง ด้วยเหตุผลที่ต้องการให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจอย่างต้องแท้กับหลักการและแนวคิดหลัก

ของเศรษฐศาสตร์จัดการก่อน ในหนังสือบางเล่มพบว่า มีการนำทฤษฎีความน่าจะเป็นทางสถิติ เช่น Normal Curves, Baye's Theorem, กระบวนการ Bernoulli) ทดแทนบทที่อธิบายแนวคิดสำคัญทางเศรษฐศาสตร์ (เช่น อุปสงค์ ต้นทุน ราคา และการวิเคราะห์การลงทุน) ซึ่งไม่น่าจะเป็นการถูกต้อง เพราะควรต้องรวมไว้ทั้งสองส่วนจึงจะสมบูรณ์มากกว่า อย่างไรก็ดี เนื่องจากหลักทฤษฎีความน่าจะเป็นมีอยู่ในหนังสือสถิติและตำราการวิจัยเชิงปฏิบัติการทั่วไป ในหนังสือเล่มนี้จึงจะไม่เน้นนำมารวมไว้ แต่จะเน้นในเรื่องหลักการพื้นฐานการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์แทน

1.3 การใช้แบบจำลองเพื่อค้นหาแนวทางการตัดสินใจที่เหมาะสม

ในโลกแห่งความเป็นจริง ปัญหาหนึ่งๆ อาจมีปัจจัยตัวแปรกระทบเป็นจำนวนมากและสลบซับซ้อนยุ่งยาก มากเกินกว่าที่จะอธิบายได้โดยทฤษฎีหรือแบบจำลองที่จะสร้างขึ้น โดยเหตุนี้ในกระบวนการตัดสินใจจริงขององค์กรธุรกิจ มักจะมีตัวแปรสำคัญมาเกี่ยวข้อง และมีผลต่อการหยิบยกขึ้นมาพิจารณาตัดสินใจโดยผู้จัดการเพียงไม่กี่ตัวแปรเท่านั้น ดังนั้น ผู้จัดการธุรกิจจึงอาจสามารถวางแผนการตัดสินใจด้วยการใช้แบบจำลอง ซึ่งเป็นตัวแทนอย่างง่ายของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในโลก แม้คำตอบที่ได้อาจไม่ถูกต้องแน่นอนร้อยเปอร์เซ็นต์และเป็นเพียงประมาณการก็ตาม ทั้งนี้เพราะไม่มีใครสามารถจำลองข้อเท็จจริงได้อย่างสมบูรณ์และ/หรือมีข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์

1.3.1 แบบจำลอง

สมมติว่าผู้ผลิตโทรทัศน์สีขนาด 19 นิ้วรายหนึ่ง ต้องการคาดคะเนปริมาณยอดขายในช่วงเดือนต่อไป โดยใช้สมการความสัมพันธ์ของยอดขายขึ้นอยู่กับราคาจำหน่าย ต้นทุนผลิตต่อหน่วย (ซึ่งจะเพิ่มตามจำนวนโปรแกรมการใช้ประโยชน์ได้) รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร และงบประมาณโฆษณาของบริษัท ส่วนตัวแปรอื่นๆ ไม่ได้รวมเข้าไว้ในการศึกษา เนื่องจากเชื่อว่าอาจมีอิทธิพลน้อยกว่า ขาดแคลนข้อมูลในการศึกษา หรืออาจสามารถได้ข้อมูลมาแต่มีความน่าเชื่อถือน้อย เช่น ตัวแปรราคาจำหน่ายของคู่แข่ง กำไรของผู้ค้าปลีก ค่าโฆษณาของผู้ค้าปลีก อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (กรณีส่งออก-นำเข้า) จากตัวอย่างนี้ จึงอาจกล่าวโดยหลักการได้ว่า แบบจำลองอุปสงค์สินค้าที่ศึกษาจะให้ผลการพยากรณ์เป็นแค่เพียงประมาณการข้อเท็จจริงเท่านั้น คำตอบที่ได้ไม่มีโอกาสถูกต้องสมบูรณ์

แบบจำลอง คือ โครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดหรือสมมติฐานความเชื่อ ซึ่งจะแสดงโดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์แทน เพื่อสามารถแสดงความสัมพันธ์ในรูปแบบการทางคณิตศาสตร์ และพิสูจน์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้โดยรวดเร็ว จากตัวอย่างผู้ผลิตโทรทัศน์สีข้างต้น ผู้จัดการสามารถคำนวณหาผลกระทบต่อยอดขายที่เปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงราคาจำหน่ายหรืองบประมาณโฆษณาจากแบบจำลองหรือสมการอุปสงค์ที่สร้างขึ้น

การสร้างโมเดล จะอาศัยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายและกำหนดสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดของโมเดลกับข้อเท็จจริงบางด้านที่สังเกตเห็นในโลกแห่งความเป็นจริง และใช้โมเดลเป็นตัวแทนอธิบายปรากฏการณ์

ในโลกแห่งความเป็นจริงที่สลับซับซ้อนได้ด้วยวิธีการที่ง่ายและเข้าใจง่าย แต่ให้ผลที่ยังตรงเพียงพอเมื่อต้องการใช้ ในการช่วยตัดสินใจทางธุรกิจ ด้วยเหตุนี้ นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นว่าแบบจำลองอาจไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์โดย จำลองแนวคิดให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงจุดต่อจุดทุกประการ เพียงแต่ขอให้ได้ผลที่สามารถอธิบายหรือทำนาย ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุดก็เพียงพอแล้ว

การค้นหาค่าที่เหมาะสมสูงสุดของการดำเนินธุรกิจคือหลักการของเศรษฐศาสตร์การจัดการ ตัวอย่างแบบ จำลองและหลักทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ทั้งหลายที่จะกล่าวถึงต่อไปในหนังสือเล่มนี้ เป็นผลมาจากการวิเคราะห์ภายใต้ ข้อสมมติการแสวงหากำไรสูงสุด หรือการใช้ต้นทุนต่ำสุดในการผลิตเท่านั้น และแม้ว่าข้อสมมตินี้อาจไม่เป็นจริงร้อย เปอร์เซ็นต์ก็ภายใต้ข้อเท็จจริงที่ผู้จัดการธุรกิจเผชิญอยู่ เช่น ความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลข่าวสาร ความเสี่ยง และความ ไม่แน่นอนต่างๆ แต่ยังคงดีกว่าการใช้วิธีการคาดเดาที่ไม่มีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์

1.3.2 จุดเหมาะสมรอง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จึงเห็นได้ว่าไม่เพียงแต่เป้าหมายหลากหลาย แม้แต่เพียงเป้าหมายเดียวผู้ จัดการธุรกิจก็ยังไม่อาจสามารถได้แนวทางการตัดสินใจที่เป็นแนวทางเหมาะสมสูงสุดได้ ทั้งนี้เพราะการไม่สามารถ สร้างแบบจำลองที่ประกอบด้วยตัวแปรทุกตัวและจำลองความสัมพันธ์ทั้งหมดที่มีได้อย่างครบถ้วน แบบจำลองเป็น เพียงการสร้างเชื่อมโยงของแนวคิดเฉพาะที่สำคัญโดยกระบวนการตัดย่อจากข้อเท็จจริง โดยการสร้างความ สัมพันธ์อย่างง่ายของแนวคิด (ตัวแปร) จากที่กล่าวนี้ จึงสรุปได้ว่าแนวทางการตัดสินใจที่ได้จากแบบจำลองควรนับ เป็นแนวทางการตัดสินใจที่เหมาะสมระดับรอง (Suboptimization) เท่านั้น แต่ยังคงดีกว่าการใช้วิธีการคาดเดาที่ไม่มี พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ใดๆ ดังกล่าวแล้ว

1.4 ประโยชน์ของวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ

การตัดสินใจเชิงการจัดการต้องอาศัยการประสานรวมขอมกันระหว่างความง่ายหรือความสะดวกในการ วิเคราะห์ กับความซับซ้อนของปัญหาหรือเป้าหมายหลากหลายของธุรกิจที่ต้องการบรรลุ ซึ่งผู้จัดการจะต้องมีการ ถ่วงน้ำหนักความสำคัญให้ตระหว่างต้นทุนค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น หากต้องการดำเนินการวิเคราะห์อย่างสมบูรณ์กับ โอกาสการเกิดข้อผิดพลาดในการตัดสินใจจากวิธีการวิเคราะห์การตัดสินใจที่กระทำอย่างง่ายๆ สามัญสำนึกและการ ใช้ดุลยพินิจที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นต้องใช้พิจารณา

การศึกษาวิชานี้จะช่วยให้นักธุรกิจหรือผู้จัดการองค์กรทราบถึงการใช้แนวคิด เครื่องมือ และเทคนิคทาง เศรษฐศาสตร์และการวิจัยเชิงปฏิบัติที่ช่วยในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจทางธุรกิจ เข้าใจในวิธีการสร้างและ ใช้แบบจำลองค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สำคัญต่างๆ กับการแก้ปัญหา ผู้จัดการจะได้ทราบว่าสินค้าและ บริการชนิดใดที่เขาคควรผลิตจำหน่าย ควรใช้ปัจจัยและเทคนิคหรือกระบวนการผลิตใด ได้ผลผลิตมากน้อยอย่างไร จำหน่ายในราคาเท่าไร หรือควรเปลี่ยนเครื่องจักรผลิตเมื่อไร โรงงานตั้งใหม่ควรมีขนาดเท่าไร ควรมีที่ตั้งที่ใด และ ควรใช้ทรัพยากรทุนที่มีอยู่อย่างไร เป็นต้น

วิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือ การลงมือความรู้ความเข้าใจไปในกระบวนการตัดสินใจจริง เนื้อหาต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ อธิบายแนวคิดและความสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์กับการตัดสินใจทางธุรกิจหลายเรื่อง รวมทั้งนำเสนอกรณีศึกษาที่แสดงการประยุกต์ใช้วิธีการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจเชิงการจัดการ

เศรษฐศาสตร์การจัดการ Managerial Economics

- ผู้จัดการและนักบริหารองค์กรทั้งในภาครัฐและเอกชน ต่างตระหนักถึงความสำคัญของการประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การจัดการในกระบวนการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาทางธุรกิจ ภายใต้งบประมาณการได้รับประโยชน์สูงสุดของการดำเนินงาน
- จากสภาพการณ์แข่งขันทางการค้าและทางธุรกิจที่รุนแรงมากในโลกยุคปัจจุบัน องค์กรที่ดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้นจึงจะอยู่รอดและเติบโตต่อไปได้ และมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จคือ ความรู้และความสามารถทางวิชาการในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดขององค์กร ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดด้วยต้นทุนต่ำสุด
- การประยุกต์แนวคิด ทฤษฎี และวิธีการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์อย่างถูกวิธี จะนำไปสู่การตัดสินใจทางธุรกิจที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และทำให้องค์กรอยู่รอดได้ในยุคการแข่งขันที่รุนแรงในปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายไว้ในหนังสือเล่มนี้แล้ว

ประวัติผู้เขียน

ดร.เอกอรุณ ออนสุก

การศึกษา

- วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเกษตร) เกียรตินิยม มหาวิทยาลัยเคนดักกี สหรัฐอเมริกา
- วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเกษตร) มหาวิทยาลัยเคนดักกี สหรัฐอเมริกา
- ประกาศนียบัตรนักศึกษาดำเนิน จากสถาบันเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยโคโลราโด สหรัฐอเมริกา

ประสบการณ์ทำงาน

- นักเศรษฐศาสตร์เกษตรอาวุโส ประจำโครงการปรับปรุงระบบชลประทาน ประเทศกัมพูชา ของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ปี พ.ศ. 2536 – 2537
- ผู้ช่วยหัวหน้าสาขาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก ปี พ.ศ. 2539 – 2543
- ผู้อำนวยการส่วนนโยบายเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ และผู้อำนวยการส่วนวิจัยเศรษฐกิจทรัพยากรธรรมชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี พ.ศ. 2543 – 2548
- คณบดีสำนักวิชาการจัดการ (รักษาการ) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ปี พ.ศ. 2548 – 2549
- ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัย สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา ปี พ.ศ. 2549 – 2550
- อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และมหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

ผลงานวิชาการ

มีผลงานวิชาการและผลงานวิจัยมากกว่า 60 เรื่อง ผลงานวิจัยเฉพาะที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระหว่างประเทศ (บางส่วน) อาทิ

- "Scale Economics of Peanut-Rice Farms in Northeast Thailand" ในวารสาร *American Journal of Agricultural Economics* สหรัฐอเมริกา
- "Cassava and Molasses – Based Fuel Ethanol Production in Thailand" ในวารสาร *World Ethanol and Biofuels Report* ประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี
- "Assessing the Transportation Problems of the Sugarcane Industry in Thailand" ในวารสาร *ESCAP's Transport and Communications Bulletin for Asia and the Pacific*

www.se-ed.com

ISBN 978-974-212-953-8

9 789742 129538

250 บาท

เศรษฐศาสตร์-การจัดการการบริหาร